

Доктор філософії, старший викладач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв, Рівненський державний гуманітарний університет (м. Рівне, Україна) E-mail: taraspastushok@gmail.com

СПЕЦИФІКА РОБОТИ ДИРИГЕНТА ДИТЯЧОГО ОРКЕСТРОВОГО КОЛЕКТИВУ

У даній статті висвітлено специфіку роботи диригента дитячого оркестрового колективу, в основі якої лежить попередня професійна підготовка диригента, яка включає в себе знання з музично-теоретичних та психолого-педагогічних дисциплін.

Мета роботи – охарактеризувати та визначити специфіку роботи диригента з дитячим оркестровим колективом, а також наявність його професійних педагогічних навичок роботи з дітьми та підлітками, вміння пояснювати музичний матеріал в доступний спосіб, мотивувати учнів до розвитку та самовдосконалення. Диригент також спрямовує свою роботу на розвиток музичних навичок в учасників оркестрового колективу.

Методологія дослідження визначається тим, що в науці та освітній практиці приділяється увага щодо сукупності прийомів роботи диригента дитячого оркестрового колективу, а саме творче мислення, художнє бачення твору, уява, уявлення.

У статті проаналізовано специфіку комунікативної взаємодії диригента та учасників дитячого оркестрового колективу.

Наукова новизна статті полягає в тому, що нами було розглянуто найважливіші аспекти роботи, якими повинен володіти диригент дитячого оркестрового колективу, а саме: сукупність музично-теоретичних знань, техніка диригування, музичних слух, творче мислення та комунікативна взаємодія з учасниками оркестрового колективу.

Специфіка роботи диригента дитячого оркестрового колективу відіграє важливу роль у ефективній взаємодії з дітьми та досягненні високих результатів у практичній діяльності. Відповідно, диригент дитячого оркестру повинен забезпечити сприятливу атмосферу в колективі, організовуючи ефективні репетиції, де кожна дитина має можливість розвивати свої навички та взаємодіяти з іншими дітьми, а також обирати репертуар, який відповідає віковим можливостям дітей, підготовлюючи їх до виступів перед аудиторією.

Висновки. У професійній діяльності дитячого оркестрового колективу основою взаємодії диригента та учнів є створення відповідного середовища, яке в свою чергу являється основою виховання естетичної та комунікативної культури кожної дитини. Тому можна зазначити, що специфіка роботи з дитячим оркестром та його організація характеризують весь оркестровий колектив, як суб'єкт виховного процесу. Відповідно, всі учасники оркестрового колективу в певній мірі перетворюють свої творчі вміння на продукт культурних цінностей для суспільних потреб та естетичне збагачення структур соціуму в цілому.

Ключові слова: специфіка роботи диригента, диригент дитячого оркестру, творче мислення, уява, уявлення.

Серед багатьох професій, які пов'язані із вихованням молодого покоління, особливе місце займають саме ті, які пов'язані із музично-педагогічною діяльністю, оскільки об'єктом таких професій є людина, а саме її виховання, освіта, мислення, внутрішній світ. До таких професій можна також віднести і професію диригента дитячого оркестрового колективу.

Специфіка роботи такого фахівця вимагає вивчення музично-теоретичних та диригентсько-оркестрових дисциплін, а також осмислення виконавської майстерності та творчої взаємодії диригента із кожним учасником дитячого оркестрового колективу з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей. Тому специфіка роботи диригента дитячого оркестрового колективу породжує ряд питань, щодо ефективних методів комунікативної взаємодії з учасниками оркестрового колективу, а також новітніх підходів та засобів впливу, які в подальшому розвитку сприятимуть їх самореалізації та творчої діяльності.

Особливістю професії диригента дитячого оркестрового колективу є її внутрішній зв'язок із різними науками та багатогранністю у сфері соціально-педагогічної діяльності. Окрім цього, специфіка професії диригента дитячого оркестрового колективу зумовлюється творчим підходом до занять (формування комунікативних здібностей, нерегламентований характер репетицій, виховання морально-етичних цінностей, розвиток творчих умінь).

Як показала практика, свідоме та відповідальне ставлення диригентів дитячих оркестрових колективів до їх практичної діяльності сприяє розвитку професійної педагогічної спрямованості. Ця спрямованість повинна бути основною якістю диригента, яка повинна виражатися відповідальністю, щодо виконання своїх педагогічних та діяльнісно-творчих обов'язків перед дитячим оркестровим колективом [6, 114–119].

Аналіз основних досліджень і публікацій. В умовах сьогодення існує безліч наукових праць, присвячених професійній діяльності різноманітних оркестрів та специфіці роботи диригента з оркестровим колективом. Так Г. Ержемський [5], Н. Колесса [9], Я. Сверлюк [16] присвятили свої наукові праці аналізу професійної диригентсько-оркестрової діяльності. Таку діяльність вони розглядають, як сукупність художньо-естетичних, творчих, навчально-виховних та організаційних завдань, кожне з яких має свою специфіку, які потрібно розглядати окремо, та на практиці їх процес реалізації відбувається одночасно.

У своїй науковій праці, Г. Макаренко [12] стверджує, що специфіка роботи диригента та оркестрового колективу зорієнтована на функціонування у вільний від занять час та в більшості випадків не має регламентованих обмежень. Окрім цього, професійна робота диригента дитячого оркестру постійно перебуває у тісному зв'язку із педагогічною та соціальною діяльністю, яка забезпечує його професійний розвиток.

На думку Г. Ержемського [5], досконале керування оркестровим колективом полягає також і в оволодінні психологічними знаннями та застосуванні ефективних педагогічних методів роботи з учасниками оркестру. За таких умов, диригент дитячого оркестру виступає в ролі педагога, який показує учасникам оркестру безмежний світ художнього мистецтва та сприяє професійному зростанню їх виконавських вмінь та навичок. Мета диригента – зацікавити оркестрантів та залучити їх до розуміння та професійної потреби виконання художніх творів через їхню участь у репетиційному процесі.

Мета статті – охарактеризувати та визначити специфіку роботи диригента з дитячим оркестровим колективом, а також наявність його професійних педагогічних навичок роботи з дітьми та підлітками, вміння пояснювати музичний матеріал в доступний спосіб, мотивуючи учнів до розвитку та самовдосконалення. Диригент також спрямовує свою роботу на розвиток музичних навичок в учасників оркестрового колективу.

Передусім, робота диригента з дитячим оркестровим колективом пов'язана із визначенням перспективи для його функціонування на відповідному професійному рівні. Як зазначено в наукових працях Н. Слободяник [17], І. Ємельянова [6], Н. Єрмакова, [7], завдання диригента в роботі з оркестровим колективом, насамперед, задовільнити естетичні потреби слухачів. Проте, якщо зважати на диригента дитячого оркестрового колективу, то його першочергове завдання є формування особистісних якостей та розвитку любові до мистецтва, а також до колективної творчості та до естетичного самовдосконалення [8]. Емоції, внутрішньо-пережиті в оркестровому колективі під час виконання художніх творів додають осмислене переживання для всіх учнів, які не можуть існувати при пасивному слуханні музики. У своєму дослідженні О. Сокол [18] зазначає, що участь в творчому колективі збагачує їх емоційну природу сприйняття музичних творів. Слід зауважити, що глибина співпереживань та емоційно-професійне ставлення до музичного матеріалу у прямій залежності від професійних якостей диригента дитячого оркестрового колективу.

Виклад основного матеріалу. Специфіка виховання комунікативної культури у диригента дитячого оркестру вимагає чималих зусиль, які передбачені специфікою керування оркестровим колективом. Та цю проблему науковці в сфері диригентсько-оркестрового виконавства ще повністю не дослідили. Тому розвинута комунікативна взаємодія диригента з учнями є важливим чинником, який відповідає за професійне зростання, а відтак удосконалення виконавської діяльності колективу в цілому.

На думку Я. Сверлюка [16], спрямованість на соціальну та особистісно значущу діяльність оркестрового колективу, правильний вибір стилю керування є основою для розвитку комунікативних вмінь диригента оркестрового колективу на високому професійному рівні, який в подальшому сприяє налагодженню дружніх зв'язків з учнями та посідає найважливіше місце в специфіці його професійної діяльності. Як правило, не розвинена культура взаємовідносин між диригентом та учасниками оркестрового колективу часто негативно впливає на результат їхньої творчої співпраці.

У професійній діяльності диригента дитячого оркестру важливим моментом якісного звучання є певний рівень самоконтролю кожного учасника, за допомогою якого відбувається самоаналіз своєї інтонації та якості ансамблевої гри. Можна також зауважити, що в дитячому оркестрі фальшиве інтонування часто спричинене не якісними інструментами. Тому в професійну діяльність диригента дитячого оркестрового колективу також входить знання музичних властивостей кожного інструменту, так як загальний стрій може бути спотворений деякими із них. В загальному сприйнятті музики як для

виконавця так і для слухача основою являється чисте інтонування. Як правило, фальшива інтонація навіть декількох інструментів в оркестрі позбавляє учасників інтересу до оркестрової діяльності.

Часто буває, що учасники дитячого оркестрового колективу втрачають професійний інтерес до оркестрового музикування через надмірні вимоги диригента. Тому специфіка диригента дитячого оркестрового колективу повинна характеризуватися урахуванням технічних та особистих професійних можливостей кожного учня. Особливим аспектом професійної культури диригента є правильно сформований час репетицій. Оркестрові заняття повинні формуватися так, щоб для всіх дітей був комфорт в практичній роботі, цим самим стимулюючи їх до спільної праці та професійного виконання усіх засобів виразності художніх творів.

Професійною рисою диригента завжди була своєрідна здатність створити відповідну атмосферу взаєморозуміння в оркестровому колективі, яка в майбутньому формує процес гуманних взаємовідносин. Це сприяє позитивному розвитку доброзичливих взаємовідносин між диригентом і дітьми та вмінню знаходити альтернативу з тими, хто має власний стиль щодо виконання того чи іншого художнього твору.

О. Олексюк [13] вважає, що кожен учасник творчого колективу повинен духовно удосконалюватися, розвиваючи при цьому свій творчий потенціал. За таких умов розвитку формується система практичних занять, яка обумовлена морально-естетичним досвідом учасників дитячого оркестрового колективу. Така система може реалізуватися не лише в професійній діяльності учнів, але й у творчих взаємовідносинах. У такій атмосфері формується спільна комунікативна та естетична культура між диригентом та дітьми.

Складність роботи диригента дитячого оркестрового колективу передусім обумовлена його багатогранністю. У своїй праці М. Лисенко [11] зазначає, що диригент виступає в ролі «мислителя» (передбачає створення власної інтерпретації художнього твору), «інженера» (слідкує за звуковим балансом оркестру та корегує його), «диспетчера» (розподіляє час звучання твору) та «контролера» професійного виконання твору. Відповідно до цього твердження, можна зазначити, що диригент в процесі роботи над художніми творами являється творцем власного бачення виконання, корегуючи відповідні недоліки, які виникають при колективному музикуванні.

Важливим елементом професійної діяльності диригента дитячого оркестрового колективу являється його індивідуальна техніка диригування. У праці В. Плужнікова [15] зазначено, що техніка диригента – це вміння передати оркестрантам свої власні погляди та наміри, стосовно художності твору та викликати в них відповідний настрій. Відповідно, техніка диригування повинна бути основою в музично-педагогічній підготовці диригента дитячого оркестру, формуючи при цьому власну естетичну, виконавську та комунікативну культуру.

У практичній роботі з дитячим оркестровим колективом особливе місце над конкретним твором займає його початкове опрацювання. Специфіка цього процесу полягає у суб'єктивному відношенні до музики учасників дитячого оркестрового колективу, оскільки їхнє ставлення до сприйняття музики та компонентів музичного твору відрізняється та передбачаються естетичними та віковими особливостями. В таких випадках, основне завдання диригента дитячого оркестру обумовлене до єдності в розумінні виконуваною художнього репертуару.

У диригентсько-творчій діяльності, диригент дитячого оркестрового колективу повинен сприяти індивідуальному розвитку та культурі виконання усіх учнів. Тому вивчення та практичне опрацювання художніх творів треба розглядати, як своєрідну систему в естетично-пізнавальній діяльності дитячого оркестрового колективу. О. Ільченко [8], вважає, що такий процес роботи над художніми творами має певні елементи послідовності, які призводять до виконавської професійності диригента та дітей. В практичному застосуванні, спочатку треба зробити попереднє ознайомлення з твором, поступово вивчаючи нотний текст по оркестрових групах та з кожною дитиною в окремих випадках. Після цього, слід добиватися злагодженості ансамблевої гри оркестрових груп та переходити до професійного виконавського рівня, створюючи при цьому відповідні художні задуми композитора.

Окрім цього, специфіка роботи диригента дитячого оркестрового колективу також передбачає елемент співтворства з композитором твору, оскільки в процесі роботи виконавська майстерність диригента та учнів має свою власну інтерпретацію. Проте індивідуальні аспекти виконання не можуть істотно вплинути на загальне звучання твору, оскільки суб'єктивна інтерпретація має певні рамки, в яких диригент не видозмінює художній задум композитора, в якому він змальовує відповідні художні образи. Як зазначив в своїй науковій праці Г. Гегель [2], будь-яка інтерпретація завжди трактується особисто та має деякі особливості та принципи відносно людини, яка здійснює цю інтерпретацію.

Зазвичай, на практиці диригенти дитячих оркестрових колективів виходять за такі професійні рамки, щодо збереження цілісності музичної структури твору, передбачені замислом композитора відповідно до художніх образів. При цьому інтерпретація буває настільки індивідуальною, що винятком може бути навіть довільне поводження з нотним матеріалом, зміни темпів, купюри в частинах твору, тощо. Але на практиці, максимальне збереження відповідності нотного матеріалу з практичним виконанням є пріоритетним, щодо відношенню до автора будь-якого художнього твору.

Основою для трактування будь-якого музичного матеріалу головне місце посідає якість виконання, яка повинна бути пріоритетною, щодо творчої взаємодії диригента дитячого оркестру та його учасників. Як зазначає М. Гершковіч [3], максимально-точне відтворення змісту нотного тексту разом із художнім задумом автора є основою музичної творчості та сприйнятті музики загалом. Виконуючи художній твір, учасники дитячого оркестрового колективу переживають певний емоційний стан, роблять оцінку прослуханого та в подальшому репетиційному процесі удосконалюють виконуваний художній твір. Такий підхід до їх інтерпретації вимагає попереднього опрацювання партитури диригентом. Це сприяє покращенню практичної роботи з учнями, що дозволяє відпрацювання та поєднання різних художніх елементів, які будуть втілюватися у відповідних художній образ твору.

Специфіка роботи диригента дитячого оркестрового колективу також стає максимально ефективною лише у разі відповідної професійної зрілості диригента, коли присутній попередній досвід роботи та здобуті раніше елементи художнього мислення. В умовах сьогодення, мислення розглядається, як відображення будь-чого певними судженнями, поняттями, теоріями та процес зміни і перетворення. Проте музичне мислення О. Сокол [18] розглядає, як естетично-духовну та інтелектуальну діяльність автора музики, чи людину, яка відображає таку музику у особистій інтерпретації (диригент, ансамбль, оркестр, тощо).

Виконавська культура та мислення диригента дитячого оркестру поєднує в собі аналіз музичної літератури, постановка різних видів завдань, втілення в життя творчих ідей, щодо виконання художнього твору та пошук різноманітних шляхів їхнього вирішення. Тому мислення диригента дитячого оркестрового колективу можна назвати також і науковим. Саме диригент в процесі виконання твору за допомогою міміки та жестів може корегувати певні недоліки, які виникають у грі учасників дитячого оркестрового колективу. При цьому, диригент, як звукорежисер, поєднує звучання кожного інструменту в колективне музикування, створюючи всі умови для роботи дитячого оркестру, як єдиного механізму. Тому можна сказати, що музичне мислення диригента є головним показником виконавської та творчої діяльності дитячого оркестрового колективу в цілому.

Основою мислення диригента дитячого оркестрового колективу є його творчі уявлення, які збережені як певний образ та в процесі опрацювання нотного матеріалу відображають досвід минулого. Творче уявлення, яке являється видом творчого мислення називаються раціонально-логічним. Як стверджує Д. Ельконін [4, 11–27], формування в диригента оркестрового колективу творчих уявлень має цілком організований характер. Будь-який диригент, маючи певну мету, ставлять перед собою конкретні завдання, виробляючи свою настанову, яка в майбутньому передбачає формування відповідних уявлень.

В специфіці роботи диригента дитячого оркестрового колективу професійним рівнем музичного уявлення є вміння відтворювати нотний матеріал за допомогою власного внутрішнього слуху. Ці творчі уявлення можуть бути різними за складністю відтворення – від простої мелодичної лінії до відображення складної ансамблевої чи оркестрової партитури з усіма елементами виразових засобів, включаючи штрихи, темпо-ритм, агогіку, динаміку та окремі частини музичного твору. Тому можна зазначити, що творчі уявлення не завжди являються досвідом минулого, так як вони є головним чинником відтворення музики в процесі диригентсько-оркестрової діяльності.

У процесі розвитку виконавської культури диригента дитячого оркестрового колективу, частиною творчого музичного мислення є уява. На відміну від музичного мислення, уява характеризується свободою міркувань та творчих досягнень. О. Петрушин [14] вважає, що уява – це відтворення фрагментів, чи подій, які були чітко зафіксовані у пам'яті, а уява це вільний хід творчого мислення, який спирається на досвід минулих досягнень.

У процесі диригентсько-оркестрової підготовки, самореалізація уяви завжди відбувається у процесі сприйняття музичного матеріалу. В цьому процесі, уява є головним чинником логічного, естетичного та творчого мислення диригента дитячого оркестру. Під час читання партитури диригентом відбувається процес отримання певної інформації, яка слугує збагачення художньої виразності та розвитку емоційного зв'язку керівника та дітей. Уява диригента розрахована на відтворення музичних образів, мелодичних ліній та художньо-виразових засобів у процесі підготовки художнього матеріалу. Однак, невід'ємною ознакою професійної уяви диригента дитячого оркестрового колективу є поступовий логічно-організований процес взаємодії з учнями у відображенні цілісності музичного матеріалу. Тому уява диригента завжди обумовлена виключно творчим характером, де окрім цільового спрямування, вона вирізняється переосмисленням та збагаченням художніх образів, створюючи щось нове, опираючись на попередній досвід музичного уявлення.

Перебуваючи на місці диригента оркестрового колективу, важливим фактором творчого процесу є уявлення себе на місці кожного учасника оркестру. Як вважає Г. Ержемський [5], потрібно враховувати заздалегідь реальні можливості будь-якого учасника оркестрового колективу (кларнетиста, саксофоніста, тромбоніста, тощо) та втілювати в життя власний творчий задум. Такий метод творчого підходу ще називають «ідентифікація». У випадку не врахування таких технічних можливостей учнів, якість звучання буде на низькому рівні.

У процесі професійної підготовки дитячого оркестру, одним із головних завдань для диригента залишається точне визначення темпу художнього твору, так як від цього явища залежить якість

відтвореної музики, її характер та задум художньої сторони, запропоновані тим, чи іншим композитором. У своїх наукових доробках, правильність визначеного темпу описала С. Коробецька [10, 259–268]. Для неї темп в художній літературі грав більшу роль, ніж відтворення художніх образів твору.

Зазвичай, темпова нестабільність при різних за змістом виконуваних творів пов'язана із різним рівнем підготовки учасників дитячого оркестрового колективу. Також серед таких причин в основному зустрічається хвилювання дітей, нервовість, незібраність, тощо.

При виконанні художніх творів, відчуття диригенту правильний темп допомагає його природне відчуття. Навіть, коли точність темпу твору вказана кількістю ударів за хвилину, диригент дитячого оркестрового колективу може зробити певну корекцію та надати кращого характеру твору завдяки свого власного відчуття ритму. У процесі постійних репетицій, таке відчуття поступово виробляється в усіх учнів. У випадках явного не дотримання запропонованого композитором темпу дітьми, часто весь оркестровий колектив починає «розвалюватися» через відсутність ансамблевої точності щодо темпового виконання деяких учасників оркестрового колективу. Часто такі випадки зустрічаються через відсутність професійного досвіду диригента дитячого оркестру.

Спираючись на власний професійний досвід, диригент дитячого оркестрового колективу сам знаходить вірний темп, концентруючи свою увагу на характерному звучанню мелодичної лінії, гармонічної структури, будову інструментів, які виконують акомпонемент, опираючись на особистий внутрішній слух. На думку Б. Вальтера [1, 57], відчуття істинний темп твору можна тоді, коли музичні фрази найкраще передають задум композитора та з'являється відповідна технічна точність виконання учасників оркестрового колективу. Проте, Н. Колесса вважає [9], що найбільшого спотворення художніх творів може принести виконання в темпо-ритмічних відхиленнях.

Можна сказати, що специфіка роботи диригента дитячого оркестрового колективу повинна передбачати темпові особливості художнього твору на рівні з якістю виконуваної оркестром мелодичної лінії, гармонічної побудови, штрихів та ансамблевої гри. Тому диригент, починаючи опрацювання творів з учнями, задає відповідний темп, цим самим створює відповідні художні образи, які хотів передати автор твору.

Специфіка роботи майбутнього диригента дитячого оркестрового колективу починається з професійних музично-теоретичних знань, мінімального досвіду роботи з дітьми та попереднього вивчення партитури художнього твору. Як результат, це дає якнайшвидше досягти злагодженого якісного звучання оркестру в оптимальному темпі та ритмі для конкретного художнього твору.

Висновки. У професійній діяльності оркестрового колективу основою взаємодії диригента та учнів є створення відповідного середовища, яке в свою чергу являється основою виховання естетичної та комунікативної культури кожної дитини. Відповідно до цього, специфіка роботи з дитячим оркестром та його організація характеризують весь оркестровий колектив, як суб'єкт виховного процесу. Тому всі учасники оркестрового колективу в певній мірі перетворюють свої творчі вміння на продукт культурних цінностей для суспільних потреб та естетичне збагачення структур соціуму.

Підсумовуючи усе вище сказане, можна стверджувати, що специфіка диригента дитячого оркестрового колективу також включає в себе врахування потреб та інтересів всіх учнів, враховуючи їх вікові особливості та індивідуальний розвиток.

Перспективою подальших наукових розвідок повинно бути близький творчий взаємозв'язок диригента та учасників дитячого оркестрового колективу, який будується на колективному музикуванні. У такій творчій діяльності також виховуються орієнтація на музично-естетичні потреби, професійна згуртованість, єдність, організованість. Тому постійне вдосконалення професійної майстерності диригента та учасників дитячого оркестрового колективу забезпечують зростання професійного рівня та нових творчих злетів.

References

1. Вальтер Б. Від репетиції до виступу. Київ: Музична Україна, 1991. 139 с.
Valter, B. (1991). Vid repetytsii do vystupu [From rehearsal to performance]. Kyiv, Ukraine: Muzychna Ukraina. [in Ukrainian].
2. Гегель Г. Ф. Феноменологія духу. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 548 с.
Hehel, H. F. (2004). Fenomenolohiia dukh [Phenomenology of spirit]. Kyiv, Ukraine: Vyd-vo Solomii Pavlychko «Osnovy», 548. [in Ukrainian].
3. Гершковіч М. Диригування як мистецтво. Київ: Фенікс, 2011. 198 с.
Hershkovich, M. (2011). Dyryhuvannia yak mystetstvo [Conducting as an art]. Kyiv, Ukraine: Feniks, 198. [in Ukrainian].
4. Ельконін Д. Б. Принципи формування інтелектуальних дій дитини. *Психологія розвитку дитини: наук.-метод. зб.* Київ: Вища шк., 1989. С. 11–27.

- Elkonin, D. B. (1989). Pryntsyry formuvannia intelektualnykh dii dytyny [Principles of formation of intellectual actions of the child]. *Psykhohohiia rozvytku dytyny: nauk.-metod. zb. – Psychology of child development: a scientific and methodological collection*. Kyiv, Ukraine: Vyshcha shk. [in Ukrainian].
5. Ержемський Г. Основи диригування. Київ, 1998. 80 с.
Erzhemskiy, H. (1998). Osnovy dyryhuvannia [Fundamentals of conducting]. Kyiv, Ukraine, 1998. [in Ukrainian].
 6. Смельянова І. В. Дитячі духові оркестри: місце в сучасному світі. *Вісник Державної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. 2014. Вип. 28. С. 114–119.
Yemelianova, I. V. (2014). Dytiachi dukhovi orkestry: mistse v suchasnomu sviti [Children's brass bands: place in the modern world]. *Visnyk Derzhavnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho – Bulletin of the State Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky*. Kyiv, Ukraine: Vyp. 28. 114–119. [in Ukrainian].
 7. Єрмакова Н. С. Культура диригента як передумова виконавської майстерності в контексті підготовки фахівців з музичної мистецькості. *Інноваційні процеси в сучасному світі: наука, освіта, практика*. 2018. Вип. 3. С. 44–47.
Yermakova, N. S. (2018). Kultura dyryhenta yak peredumova vykonavskoi maisternosti v konteksti pidhotovky fakhivtsiv z muzychnoi mystetskosti [The conductor's culture as a prerequisite for performing skills in the context of training specialists in musical art]. *Innovatsiini protsesy v suchasnomu sviti: nauka, osvita, praktyka – Innovative processes in the modern world: science, education, practice*. Kyiv, Ukraine: Vyp. 3. 44–47. [in Ukrainian].
 8. Льченко О. О. Народне оркестрове виконавство: аматорство і проблеми художності. Київ, 1994. 116 с.
Pchenko, O. O. (1994). Narodne orkestrove vykonavstvo: amatorstvo i problemy khudozhnosti [Folk orchestral performance: amateurism and artistic problems]. Kyiv, Ukraine, 116. [in Ukrainian].
 9. Колесса Н. Ф. Основи техніки диригування: навч. посіб. Київ: Музична Україна, 2004. 200 с.
Kolessa, N. F. (2004). Osnovy tekhniky dyryhuvannia: navch. posib. [Fundamentals of conducting technique]. Kyiv, Ukraine: Muzychna Ukraina, 200. [in Ukrainian].
 10. Коробецька С. Ю. Оркестр як фактор стильоутворення. *Українське музикознавство: наук.-метод. зб.* Київ: НМАУ, 2002. Вип. 31. С. 259–268.
Korobetska, S. Yu. (2002). Orkestr yak faktor styloutvorennia [The orchestra as a factor of style formation]. *Ukrainske muzykoznavstvo: nauk.-metod. zb. – Ukrainian musicology: textbook*. Kyiv, Ukraine: NMAU, Vyp. 31. 259–268. [in Ukrainian].
 11. Лисенко М. В. Основи диригування: посіб. для диригентів і студентів муз. учил. і вищ. навч. закл. Київ, 2014. 148 с.
Lysenko, M. V. (2014). Osnovy dyryhuvannia: posib. dlia dyryhentiv i studentiv muz. uchyl. i vyshch. navch. zakl [Fundamentals of conducting]. Kyiv, Ukraine, 148. [in Ukrainian].
 12. Макаренко Г. Г. Генеза київської школи оперно-симфонічного диригування. *Культурологія та мистецтвознавство. Київське музикознавство*. Київ, 2003. Вип. 11. 380 с.
Makarenko, H. H. (2003). Heneza kyivskoi shkoly operno-symfonichnoho dyryhuvannia [The genesis of the Kyiv school of opera and symphonic conducting]. *Kulturolohiia ta mystetstvoznavstvo. Kyivske muzykoznavstvo – Cultural studies and art history. Kyiv musicology*. Kyiv, Ukraine: Vyp. 11. 380. [in Ukrainian].
 13. Олексюк О. М. Методика викладання гри на народних інструментах: навч. посіб. Київ: ДАККиМ, 2004. 135 с.
Oleksiuk, O. M. (2004). Metodyka vykladannia hry na narodnykh instrumentakh: navch. posib [Methods of teaching folk instruments]. Kyiv, Ukraine: DAKKiM, 135. [in Ukrainian].
 14. Петрушин О. І., Троценко І. О., Чайка В. М. Музична психологія: підруч. для студентів муз. вузів. Київ: Музична Україна, 2005. 400 с.
Petrushyn, O. I., Trotsenko, I. O., Chaika, V. M. (2005). Muzychna psykhohohiia: pidruch. dlia studentiv muz. vuziv [Musical psychology]. Kyiv, Ukraine: Muzychna Ukraina, 400. [in Ukrainian].
 15. Плужніков В. М. Професія диригента та шляхи її формування в західноєвропейській театральній концертній практиці XIX століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2006. 196 с.
Pluzhnikov, V. M. (2006). Profesiia dyryhenta ta shliakhy yii formuvannia v zakhidnoievropeiskii teatralno-kontsertnii praktytsi XIX stolittia [Conductor's profession and ways of its formation in Western European theater and concert practice of the 19th century]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv, Ukraine. [in Ukrainian]

16. Сверлюк Я. В. Диригентсько-оркестрова освіта: теорія, методика, практика: монографія. Рівне: РДГУ, 2007. 235 с.
Sverliuk, Ya. V. (2007). Dyryhentsko-orkestrova osvita: teoriia, metodyka, praktyka: monohrafiia [Conductor-orchestral education: theory, methodology, practice: monography]. Rivne, Ukraine: RDHU, 235. [in Ukrainian].
17. Слободяник Н. В., Сверлюк Я. В. Основи знань керівників дитячих музично-аматорських колективів: навч. посіб. Рівне, РДГУ, 2002. 182 с.
Slobodianyuk, N. V., Sverliuk, Ya. V. (2002). Osnovy znan kerivnykiv dytiachykh muzychno-amatorskykh kolektyviv: navch. posib [Basics of knowledge of leaders of children's musical amateur groups]. Rivne, Ukraine: RDHU, 182. [in Ukrainian].
18. Сокол О. І., Хомін Л. І. Основи диригування: навч. посіб. Київ: Музична Україна, 2011. 256 с.
Sokol, O. I., Khomin, L. I. (2011). Osnovy dyryhuvannia: navch. posib. [Fundamentals of conducting]. Kyiv, Ukraine: Muzychna Ukraina, 256. [in Ukrainian].

Pastushok T.

ORCID 0000-0002-7119-3554

PhD, Senior Lecturer of the Department
of wind and percussion instruments,
Rivne State University of the Humanities,
(Rivne, Ukraine) E-mail: taraspastushok@gmail.com

SPECIFICATIONS OF THE WORK OF THE CHILDREN'S ORCHESTRA COLLECTIVE

This article highlights the specifics of the work of a conductor of a children's orchestra, which is based on the conductor's previous professional training, which includes knowledge of music-theoretical and psychological-pedagogical disciplines.

*The **purpose of the work** is to characterize and determine the specifics of the conductor's work with a children's orchestra, as well as the presence of his professional pedagogical skills in working with children and adolescents, the ability to explain musical material in an accessible way, motivating students to develop and improve themselves. The conductor also directs his work to the development of musical skills in the members of the orchestra.*

*The research **methodology** is also determined by the fact that in science and educational practice, attention is paid to the set of techniques of the conductor of the children's orchestra, namely creative thinking, artistic vision of the work, imagination, representation.*

The article also analyzes the specifics of the communicative interaction between the conductor and the members of the children's orchestra. The scientific novelty of the article lies in the fact that, among many possible ones, we considered the most important professional qualities that a conductor of a children's orchestra should possess, as well as the development of each student, taking into account age and psychological characteristics.

The specificity of the work of a conductor of a children's orchestra plays an important role in effective interaction with children and achieving high results in practical activities. Accordingly, the conductor of the children's orchestra must ensure a favorable atmosphere in the collective, organizing effective rehearsals where each child has the opportunity to develop his skills and interact with other children, as well as choose a repertoire that corresponds to the age capabilities of children, preparing them for performances in front of an audience.

***Conclusions.** The specifics of the work of a conductor of a children's orchestra group also involves developing the talents and skills of each member of the orchestra group, as well as instilling in them a love for music and practical work in the orchestra.*

***Keywords:** specifics of the conductor's work, children's orchestra conductor, creative thinking, imagination, representation.*

Стаття надійшла до редакції 06.04.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Скорик Т. В.**